

2017 metų kovo 23 dieną Lietuvos mokslų akademijos narių visuotinis susirinkimas svarstė Lietuvos aukštojo mokslo sistemos optimizavimo galimybes ir pritarė šiam kreipimuisi.

Lietuvos Respublikos Seimo Pirmininkui Viktorui Pranckiečiui

Lietuvos Respublikos Ministrui Pirmininkui Sauliui Skverneliui

Lietuvos Respublikos Seimo Švietimo ir mokslo komiteto pirmininkui Eugenijui Jovaišai

Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministrei Jurgitai Petrauskienei

DĖL LIETUVOS AUKŠTŲJŲ MOKYKLŲ TINKLO OPTIMIZAVIMO PROCESO

Vadovaujantis Mokslo ir studijų įstatymo 16 straipsnio 1 punktu, Lietuvos mokslų akademija atlieka ekspertines funkcijas svarstant svarbiausius šalies mokslo ir studijų strateginius klausimus. Lietuvos mokslų akademijos narių visuotinis susirinkimas, įvykęs 2017 m. kovo 23 d., svarstė Lietuvos aukštojo mokslo sistemos optimizavimo principus. Išklausęs programos pranešimus bei nuomones diskusijoje, susirinkimas remia nuostatas, kurias yra suformulavusi Europos universitetų asociacija 2015 metais išsamioje ataskaitoje apie universitetų jungimąsi Europoje po 2000-ųjų metų („DEFINE Thematic Report: University Mergers in Europe“, by Enora Bennetot Pruvot, Thomas Estermann and Peter Mason, European University Association, 2015, 61 p.). Europos universitetų asociacija, atstovaujanti 47 Europos valstybių universitetams ir rektorių konferencijoms, savo ataskaitoje nuostatas glaustai pateikė kaip rekomendacijas, kurių vertimas į lietuvių kalbą pateikiamas žemiau.

Europos universitetų asociacijos rekomendacijos dėl aukštųjų mokyklų jungimosi proceso

Santykiai su viešąja valdžia

- Planuojant ir įgyvendinant jungimąsi reikia užtikrinti, kad būtų produktyvūs santykiai su viešąja valdžia; viešojo valdžia ir aukštojo mokslo įstaigos turi siekti sistemos politinės vizijos ir institucinių strategijų sinergijos.
- Kai viešojo valdžia dalyvauja procese, privalu laikytis institucinės autonomijos principų suteikiant universitetams reguliavimo ribose kiek galint daugiau laisvės, kad galėtų derėtis su besijungiančiais partneriais be apribojimų.
- Viešojo valdžia turi pripažinti su jungimosi procesais susijusias sąnaudas ir skirti jiems papildomų lėšų, ypač tada, kai jungimosi ir telkimosi procesai yra sistemos politinės vizijos dalis.

Efektyvumas ir ekonominė nauda

- Rengiant jungimosi pagrindimą lėšų taupymas neturėtų būti svarbiausioji paskata. Pirmoje vietoje visada turi būti akademinė misija, o bet kokie trukdžiai siekti akademinių tikslų turi būti pateisinami proceso rezultatais.
- Kalbant apie finansų planavimą reikia atsižvelgti į jungimosi alternatyvos kaštus (tai yra, ką institucijos galėtų pasiekti pasinaudodamos laiku ir ištekliais, kurie kitu atveju būtų skirti jungimosi procesui).
- Pereinamojo laikotarpio ir įgyvendinimo kaštai yra visada nemaži, todėl reikia pripažinti, suprasti ir paskelbti, kad bet kokia ekonominė nauda bus pasiekta tik praėjus ilgesniam laikotarpiui.
- Susijungus, ypatingas dėmesys turi būti skiriamas finansavimo modelio tvarumui.

Alternatyvos jungimuisi

- Prieš apsisprendžiant dėl jungimosi proceso, reikia visapusiškai išžvalgyti kitas bendradarbiavimo formas ir įsitikinti, kad nė viena jų neužtikrins geresnių akademinių rezultatų.
- Pradėjus planuoti susijungimą, tai neturi tapti priklausomybe; netgi prasidėjus procesui, turi išlikti veiksmų laisvė sustabdyti tą vyksmą, jei partneriai praranda interesą arba išaiškėja, kad kaštai ima viršyti naudą.

Valdymas

- Naujoji valdymo struktūra turi būti svarstoma viena pirmųjų planavimo eigoje: tai ypač svarbu naujosios institucijos tapatybei.
- Pokyčių valdymo metodikų taikymas yra esminis siekiant gauti iš susijungimo naudos: visa, kas yra geriausia abiejose (ar visose) institucijose, turėtų būti apimta, kad augtų pasitikėjimas ir būtų pasiekti veiksmingiausi rezultatai. Negana to, smulkūs struktūrų bei procesų keitimai ir derinimai turėtų tęstis netgi tada, kai susijungimas laikomas įvykusi.

Komunikacija

- Jungimosi proceso suinteresuotuosius subjektus reikėtų numatyti iš anksto. Priklausomai nuo jungimosi pobūdžio, be atitinkamų institucijų darbuotojų ir studentų, yra ir kitos grupės, į kurias reikia atsižvelgti ir su jomis tartis (viešojo valdžia, būsimieji studentai, regioniniai ar visos šalies verslo partneriai ir pan.).
- Pranešant personalui apie jungimąsi ir siekiant palaikymo, svarbiausia yra skaidrumas. Lygiai taip pat turi būti gerai apgalvoti organizacinės struktūros pokyčiai, nes tai turi didelį poveikį tapatybės jausmui.
- Optimistinė ir pozityvi susijungusios institucijos misija yra dar vienas esminis bet kokios komunikacinės strategijos principas, lygiai kaip ir pagrindinių šalininkų ir suinteresuotų šalių (ypač vietos bendruomenės) įvardijimas ir įtikinimas.
- Svarbu veiksmingai valdyti informaciją – nepagrįsti teiginiai dėl jungimosi turi būti iškart atremti neleidžiant jiems įsišaknyti.

Šios Europos universitetų asociacijos nuostatos praktiškai sutampa su Aukštojo mokslo tarybos 2017 m. vasario 23 d. skelbta pozicija, kuri pristatyta Švietimo ir mokslo ministerijai tarybos dokumente „Aukštojo mokslo tarybos išvados ir rekomendacijos dėl aukštojo mokslo būklės Lietuvoje 2016 metais“.

Prezidentas Valdemaras Razumas

2017-03-29

LMA prezidento ir prezidiumo veikla, LMA narių visuotiniai susirinkimai

Pasirašius memorandumą dėl bendradarbiavimo skiriant L'Oréal stipendijas „Mokslo moterims“. Iš kairės: LMA prezidentas Valdemaras Razumas, Lietuvos nacionalinės UNESCO komisijos generalinė sekretorė Asta Junevičienė, L'Oréal Baltic generalinis direktorius Jarlas Johanas Kristijanas Bergas (Jarl Johan Kristian Berg) ir jo padėjėja Aija Miglanė (Aija Miglāne)

2017 metais LMA prezidento ir prezidiumo veikla prasidėjo įprastais darbais: įvertintos 2016 m. LMA mokslų skyrių ir padalinių veiklos ataskaitos, patvirtinti 2017 m. darbo planai, skirtos LMA premijos, parengtos rekomendacijos Pasaulio mokslininkų federacijai dėl stipendijų Lietuvos jauniems mokslininkams skyrimo, pradėta rengti 2016 m. LMA veiklos ataskaita, organizuoti naujos kadencijos LMA prezidento rinkimai (2017-01-24).

Sausio 17 d. LMA, L'Oréal Baltic ir Lietuvos nacionalinės UNESCO komisijos atstovai pasirašė memorandumą dėl bendradarbiavimo skiriant L'Oréal

stipendijas Lietuvos jaunosioms mokslininkėms. Kovo 14 d. LMA prezidiumo posėdyje buvo pateikta informacija apie Lietuvos mokslininkų dalyvavimą L'Oréal Baltic stipendijų programos „Mokslo moterims“ konkurse.

Kovo 23 d. organizuotas LMA narių visuotinis susirinkimas „Lietuvos aukštojo mokslo sistemos optimizavimas“ ir Panevėžio miesto savivaldybės diena LMA.

LR Seimo Pirmininko Viktoro Pranciečio kvietimu kovo 11 d. LMA prezidentas Valdemaras Razumas dalyvavo Lietuvos Respublikos Seimo iškilmingame

Kovo 8 d. Japonijos Medicinos mokslinių tyrimų ir plėtros agentūros delegacijos vizitas LMA siekiant užmegzti mokslinio bendradarbiavimo ryšius

Kovo 9 d. susitikimas su Azerbaidžano Nacionalinės mokslų akademijos tikruoju nariu, Humanitarinio skyriaus akademiku sekretoriumi Teymuru Karimli (centre) ir J. E. Azerbaidžano ambasadoriumi Lietuvoje Hasanu Mammadzada (trečias iš dešinės)

Lietuvos Nepriklausomybės atkūrimo dienos minėjime.

2016 m. pabaigoje V. Razumas buvo paskirtas Moldovos Respublikos garbės konsulu ir 2017 m. sausio 6 d. pakviestas į Moldovos Respublikos ambasadą Lietuvoje dalyvauti dokumentų įteikimo ceremonijoje.

LMA narių visuotiniame susirinkime sausio 24 d. buvo renkamas LMA prezidentas, tačiau, balsams pasiskirsčius tarp penkių dalyvavusių kandidatų, nė vienas negavo reikalingos pagal rinkimų reglamentą daugumos ir rinkimai pripažinti neįvykusiais. Patvirtintas Humanitarinių ir socialinių mokslų skyriaus (HSMS) pirmininkas – juo tapo prof. Domas Kaunas. LMA užsienio nariais išrinkti prof. Rimvydas Vasaitis – žemės ūkio mokslai, miškotyra, Švedija, ir prof. Hojatas Adeli (Hojjat Adeli) – statybos inžinerija, JAV. Esamo prezidiumo įgaliojimus nutarta pratęsti penkiems mėnesiams ir rengti naujus LMA prezidento rinkimus.

Kovo 23 d. įvyko LMA narių visuotinis susirinkimas „Lietuvos aukštojo mokslo sistemos optimizavimas“ ir Panevėžio miesto savivaldybės diena LMA. Renginyje dalyvavo Panevėžio m. savivaldybės delegacija, Valstybinės lietuvių kalbos komisijos (VLKK) atstovai, jame pagerbti LMA vardinių premijų,

jaunųjų mokslininkų ir doktorantų bei aukštųjų mokyklų studentų mokslinių darbų konkursų nugalėtojais, Teodoro Grotuso stipendijos laureatas. Iš klausius Panevėžio miesto savivaldybės mero Ryčio Mykolo Račkausko pranešimą, kalbėta ir diskutuota apie Lietuvos aukštojo mokslo sistemą. Kauno technologijos universiteto Panevėžio fakulteto profesorius dr. Darius Viržonis perskaitė pranešimą „Nuo statybos iki nanotechnologijų: robotikos mokslas ir studijos Panevėžyje“, Vytauto Didžiojo universiteto rektorius LMA tikrasis narys Juozas Augutis – „Ką gali ir ko negali Lietuvos aukštojo mokslo reforma?“, LMA prezidentas, Aukštojo mokslo tarybos pirmininkas V. Razumas – „Aukštojo mokslo tarybos požiūris į aukštojo mokslo sistemos optimizavimą“, Vilniaus Gedimino technikos universiteto rektorius prof. Alfonsas Daniūnas – „Aukštųjų mokyklų tinklas. Kur link judame“. Apie reformą trumpai kalbėjo Vilniaus universiteto rektorius LMA tikrasis narys Artūras Žukauskas, diskutavo kiti LMA nariai. LMA narių visuotinis susirinkimas pritarė Europos universitetų asociacijos projekto ataskaitoje 2015 m. apibendrintoms nuostatoms dėl universitetų jungimosi. Sesijos pabaigoje buvo pristatyta panevėžiečių dailininkų Indrės Stulgaitės-Kriukienės ir Remigijaus Kriuko stiklo kūrinių paroda LMA didžiojoje konferencijų salėje, veikusi iki balandžio 4 d.

Parengė Lyda Milošienė, LMA vyriaus. referentė

Kovo 7 d. įteikti 2016 m. Lietuvos mokslo premijos (LMP) laureato diplomai. Pirmoje eilėje iš kairės: Vyriausybės kanclerė Milda Dargužaitė, LMP laureatai Liudas Mažeika ir Dalia Emilija Dilytė-Staškevičienė, švietimo ir mokslo ministrė Jurgita Petrauskienė, LMP laureatas Darius Staliūnas; antroje eilėje: LMP laureatai Jonas Rymantas Kažys, Gintaras Valinčius, Darius Abramavičius, Seimo Švietimo ir mokslo komiteto pirmininkas Eugenijus Jovaiša; trečioje eilėje: LMP laureatas Valdemaras Razumas, LMP komisijos pirmininkas Jūras Banys, LMP laureatas Algirdas Augustaitis ir LMP komisijos pirmininko pavaduotojas Rimvydas Petrauskas

2016 m. LMA vardinių premijų, jaunųjų mokslininkų ir doktorantų bei aukštųjų mokyklų studentų mokslinių darbų konkursų nugalėtojai. 2017 m. kovo 23 d.

Pietryčių Lietuvos moksleivių kultūros poreikiai

Sausio 12 d. Lietuvos mokslų akademijoje Lietuvos kultūros politikos institutas pristatė projekto „Pietryčių Lietuvos moksleivių kultūros poreikių analizė ir įvertinimas“ rezultatus (mokslinis vadovas LMA tikrasis narys Arvydas Virgilijus Matulionis). Kultūros ministerijos užsakymu projektas buvo vykdytas 2016 m. balandžio 1 d. – lapkričio 30 d. devyniolikoje Vilniaus, Šalčininkų, Švenčionių rajonų mokyklų. Apklausą vyko lietuvių, lenkų, rusų kalba mokomosiose, taip pat mišriose – lenkų ir rusų, lietuvių ir rusų, lietuvių ir lenkų kalba – mokomosiose mokyklose. Apklausti 1141 devintų–dvylikų klasių moksleiviai. Taip pat buvo atliktas ir kokybinis tyrimas: 42 pusiau struktūruoti interviu su mokyklų direktoriais, jų pavaduotojais, mokytojais, tėvais, valdininkais, kultūros darbuotojais.

Vilniaus, Švenčionių ir Šalčininkų rajonuose moksleivių kultūrinių poreikių formavimasis vyksta ypatingomis sąlygomis, kurias lemia specifinė tautinė sudėtis, kada lietuviai sudaro gyventojų mažumą. Moksleiviai lenkai yra aktyvesni, jiems sudarytos geresnės ugdymo sąlygos. Lenkų kalba dėstomos mokyklos susilaukia nemažos Lenkijos paramos. Kaip rodo kokybinis tyrimas, politikai neretai dirbtinai priešina lenkų ir lietuvių bendruomenės švietimo srityje ir kitose sferose. Tai lemia dviejų skirtingo pavaldumo švietimo sistemų buvimą: dalies lietuvių kalba dėstomų mokyklų priklausomybę Švietimo ir mokslo ministerijai bei lenkų, lietuvių ir rusų mokyklų priklausomybę Vilniaus ir Šalčininkų rajonų savivaldybėms. Nors per 26-erius Lietuvos nepriklausomybės metus dėl Pietryčių Lietuvos priimta daug nutarimų, parengta daug įvairaus lygio ir masto programų bei projektų, – faktiškai jie nerealizuojami. Kaip liudija kokybinis tyrimas, moksleivius lavinančių mokytojų kultūrinių iniciatyvų neremia nei Švietimo ir mokslo ministerija, nei Kultūros ministerija. Iš tyrimo taip pat matyti, kad dauguma moksleivių prastai moka lietuvių kalbą, blogiausioje situacijoje yra rusai. Remiantis

LMA tikrasis narys Arvydas Virgilijus Matulionis

kokybiniu tyrimu, pati Lietuvos švietimo sistema ir ugdymo turinys bei metodai vertinami prastai. Nėra ir Kultūros ministerijos didesnio dėmesio Rytų Lietuvai. Vienas iš kultūrinių interesų formavimų kanalų yra televizija, bet Vilniaus krašte moksleivių dėmesys labiau nukreiptas į Rusijos ir Baltarusijos laidas. Antra vertus, televizijos poveikį aiškiai nustelbia informacija internete ir socialiniuose tinkluose.

Per ketvirtį šimtmečio nepriklausomybės metų Lietuva iki šiol neturi Pietryčių Lietuvos raidos strateginio modelio. Iki šiol lenkai traktuojami kaip tautinė mažuma. Požiūris į lenkus labiau remiasi praeities nuoskaudomis, Vilniaus krašto atplėšimu nuo Lietuvos. „Užmirštama“, kad Vilniaus kraštas amžiais yra ne tik lietuvių, bet ir lenkų bei baltarusių gimtinė. Tačiau nemažai apklaustųjų savo tėvyne laiko Lenkiją, o ne Lietuvą. Todėl švietimo reforma turi būti ne imituojama, o pagaliau pradėta vykdyti grįžtant prie tautinės mokyklos koncepcijos įgyvendinimo. Turi keistis ir turinys, ir metodika, ir vertinimas, ir tikslai. Kita vertus, ypatinga tautinė sudėtis Vilniaus krašte, įsigalėjusi neigiama švietimo sistemos organizavimo praktika, kiti neigiami procesai reikalauja, kad šiame krašte konkrečiam netrumpam laikotarpiui turėtų būti parengta specialioji programa. Akivaizdu, kad turi būti formuojama Lietuvos lenko, Lietuvos piliečio ir Lietuvos patrioto tapatybė. Tačiau negalima užmiršti ir to, kad

Pietryčių Lietuva yra gimtinė, kurioje lietuviai sudaro gyventojų mažumą. Kaip rodo tyrimas, jie atsiduria prastesnėje situacijoje nei lenkai.

Surengtai diskusijai vadovavo Lietuvos kultūros politikos instituto direktorius Antanas Staponkus, joje dalyvavo LMA tikroji narė Grasilda Blažienė, dr. Kazimieras Garšva, Rytų Lietuvos mokytojų sąjungos

pirmininkė Danguolė Sabienė, Švietimo ir mokslo ministerijos Regioninių mokyklų skyriaus vedėjas Jonas Vasiliauskas, doc. Romas Batūra ir kiti. Tai buvo bendras Lietuvos kultūros politikos instituto, LMA Humanitarinių ir socialinių mokslų bei „Mokslininkų rūmų“ skyrių renginys.

LMA tikrasis narys Arvydas Virgilijus Matulionis

Kasdienybės vertybiniai aspektai

Vasario 2 d. LMA įvyko jau tradicija tapusi konferencija, skirta humanitarinių ir socialinių mokslų problematikai nagrinėti. Šių metų konferencijos pavadinimas: „Kasdienybės vertybiniai aspektai: filosofijos, sociologijos ir komunikacijos perspektyvos“. Mokslinį renginį organizavo LMA Humanitarinių ir socialinių mokslų skyrius, Lietuvos socialinių tyrimų centras, Vilniaus Gedimino technikos universiteto (VGTU) Kūrybinių industrijų fakultetas, Komunikacijos draugija.

Kaip įmanoma diskutuoti apie kasdienybę, remiantis moksliniu diskursu? Mokslas orientuojasi į bendrybes ir dėsningumus – į tai, kas gali atrodyti priešinga kasdieniui orientacijai į konkrečius praktinėje veikloje pasirodančius fenomenus. Kita vertus, kasdienybės temų mokslinis problemiškas yra tai, kas savaime nutolina žmogų nuo kasdienybės. Kasdienybės teorinis diskursas verčia atsigręžti į F. Nietzsche'ės genealogijas, M. Heideggerio „čiabūties“ (*Dasein*) koncepciją bei kalbos (*Sprache*) ir šnekos (*Rede*) sąveikas, G. Debord'o spektaklio visuomenę, H. Lefebvre'o kasdienio gyvenimo kritinius tyrimus ir į daug kitų koncepcijų. Kyla įvairių klausimų, kasdienybę ir jos reiškinius nagrinėjant filosofiniu, sociologiniu, komunikaciniu ir kitokiais požiūriais. Šios įvairios teorinės prieigos leidžia pamatyti kasdienybės fenomeno sudėtingumą, daugiaaspektiškumą. Vertybių diskursuose neretai apeliuojama į „amžinus“ ar bent ilgalaikius dalykus, kurie priešingi kasdienybės srautui. Kita vertus, vertybės gali būti suvokiamos kaip subjekto generuojamos, realizuojamos, transformuojamos vertybės; vertybės gali būti suprantamos ir kaip individo

gyvenimo būdą sudarančios vertybės, kurios gali būti ir kuriamos, ir keičiamos tiek paties individo, tiek jo socialinės ir kultūrinės aplinkos. Mūsų kasdieniai veiksmai nėra nulemti tikrai mūsų pačių vertybinių nuostatų. Galima kalbėti apie individų, bendrijų ir net civilizacijų vertybinius konfliktus, vienaip ar kitaip patenkančius į kasdienybę arba esančius neatskiriama kasdienio gyvenimo dalimi.

Konferencijoje dalyvavo gausus mokslininkų būrys: Nerijus Milerius (VU) analizavo kasdienybės ir teorinio mąstymo santykį, Edvardas Rimkus (VGTU) – technomokslo atveriamos realybės ir kasdienio socialinio-kalbinio pasaulio santykį, Arvydas Virgilijus Matulionis (LMA) aptarė sociologinę kasdienybės sampratą, Tomas Kačerauskas (VGTU) nagrinėjo kasdienės praktikas kaip metakomunikaciją, Albinas Plėšnys (VU) – vertybių grindimo problemą, Nida Vasiliauskaitė (VGTU) analizavo vertybių diskursą kasdienybėje, Vilija Grincevičienė (VGTU) pristatė bendrai su Baltarusijos mokslininkais vykdyto tyrimo „Lietuvos jaunimo diskursas apie kasdienybę“ rezultatus, Laimutė Monginaitė (VGTU) nagrinėjo spalvų svarbą kasdienybėje, Tadas Snuviškis (VU) aptarė vertybės supratimą ir kasdienybės peržengimą mahajanos budizme, Žilvinas Svigaris (VU) – laiko sampratą archajiniame lietuvių mąstyme, Andrius Jonas Kulikauskas (VGTU) analizavo žmogaus pamatinių asmeninių vertybių ir gyvenimo rūpesčių sąvokas, Jūratė Baranova (LEU) nagrinėjo G. Deleuze'o filosofiją, Nerijus Stasiulis (VGTU), Tautvydas Vėželis (VGTU) ir Tomas Sodeika (VU) – įvairius M. Heideggerio kasdienybės fenomenologijos aspektus.

Edvardas Rimkus, VGTU Filosofijos ir komunikacijos katedros docentas

Augalinės žaliavos beatliekinės perdirbimo technologijos ir biojėgainės

Vasario 2 d. Lietuvos agrarinių ir miškų mokslų centro (LAMMC) Sodininkystės institute įvyko diskusija „Augalinės žaliavos beatliekinės perdirbimo technologijos ir biojėgainės“, kurią organizavo LAMMC Sodininkystės ir daržininkystės institutas, LMA Žemės ūkio ir miškų mokslų skyrius, MITA, klasterių forumas KlasterLT.

Apie mokslo ir verslo bendradarbiavimą plėtojant beatliekines augalinės žaliavos perdirbimo technologijas, kuriant naujus produktus kalbėjo LMA tikrasis narys Pranas Viškelis. Mokslo, inovacijų ir technologijų agentūros atstovė Ieva Kalpokaitė pristatė priemonę „Inovaciniai čekiai“. Buvo akcentuota, kad verslas turėtų naudotis inovacinių čekių teikiamomis

galimybėmis pradėti ar plėtoti bendradarbiavimą su mokslu sprendžiant perdirbimo atliekų racionalaus naudojimo klausimus. Aplinkos projektų valdymo agentūros specialistė Aušra Šmitienė pristatė LIFE programą: finansavimo galimybės verslui ir viešiesiems subjektams išteklių efektyvumo srityje. Vaida Aleknavičienė, Nacionalinės mokėjimo agentūros atstovė, išsamiai komentavo galimą ES paramą biudžijų gamybai iš žemės ūkio ir kitų atliekų. Diskusijoje dalyvavę verslo atstovai dalijosi patirtimi apie jų įmonėse diegiamas ar planuojamas diegti beatliekines vaisių ir daržovių perdirbimo technologijas, kylančias problemas.

LMA tikrasis narys Pranas Viškelis

Jaunųjų mokslininkų konferencija

Vasario 9 d. įvyko 7-oji Jaunųjų mokslininkų konferencija „Fizinių ir technologijos mokslų tarpdalykiniai tyrimai“, kurią organizavo LMA Matematikos, fizikos ir chemijos mokslų bei Technikos mokslų skyriai (MFChMS, TMS) ir asociacija INFOBALT. Konferencijos globėjū sutiko būti Ministras Pirmininkas Saulius Skvernelis.

Svarbiausiais konferencijos tikslais išliko siekiai inicijuoti taikomąją mokslinę veiklą, skatinti jaunųjų mokslininkų aktyvumą, stiprinti Lietuvos mokslo, studijų ir verslo bendruomenių bendradarbiavimą, įtraukti jaunuosius mokslininkus į verslo organizacijų veiklą, keistis informacija apie vykdomus tyrimus ir jų sklaidą, spartinti mokslinių rezultatų praktinį naudojimą ir stiprinti LMA mokslų skyrių sąveiką.

Konferencijoje išklausti 42 matematikos, fizikos, chemijos ir technologijos mokslų kryptių jaunųjų mokslininkų pranešimai. Pranešimus skaitė mokslininkai iš Vilniaus, Kauno technologijos, Vilniaus Gedimino technikos, Vytauto Didžiojo universitetų, Fizinių ir technologijos mokslų centro (VU, KTU, VGTU, VDU, FTMC). Ypač daug pranešimų parengė įvairių VU padalinių – Chemijos ir geomokslų, Fizikos,

Matematikos ir informatikos fakultetų (ChGF, FF, MIF) Gyvybės mokslų ir lazerinių tyrimų centrų (GMC, LTC), taip pat Biotechnologijos ir Matematikos ir informatikos institutų (VU Btl, MII) – mokslininkai. Konferencijos dalyvius sveikino LMA prezidentas Valdemaras Razumas ir LMA MFChMS pirmininkas Feliksas Ivanauskas. Asociacijos INFOBALT inovacijų vadovas Andrius Plečkaitis pažymėjo, kad mokslo ir verslo partnerystė yra viena aktualiausių temų įvairiose diskusijose, nes naujosios technologijos ir inovacijos yra pagrindas kuriant didelę komercinę sėkmę atnešančius produktus. Konferencijos posėdžiams vadovavo akademikai Raimondas Čiegis, Algirdas Petras Stabinis, Juozas Vidmantis Vaitkus, Vilijandas Bagdonavičius, Eugenijus Norkus, Arūnas Ramanavičius, Vygantas Paulauskas, Algirdas Vaclovas Valiulis, Adolfas Laimutis Telksnys, Gintautas Dzemyda ir Rimantas Kačianauskas.

Daugiausiai darbų konferencijoje pateikė VU (14), FTMC (10), KTU (10) jaunieji mokslininkai. Kitos Lietuvos aukštosios mokyklos ir mokslo centrai teikė tik po vieną ar du darbus, taip neišnaudodamos galimybių, leidžiančių jaunesiems tyrėjams būti pastebėtiems mokslinės ar verslo visuomenės.

Jaunųjų mokslininkų konferencijoje. Iš kairės: švietimo ir mokslo ministrė Jurgita Petrauskienė, MFChMS pirmininkas Feliksas Ivanauskas ir konferencijos globėjas Ministras Pirmininkas Saulius Skvernelis

Kandidatus INFOBALT stipendijoms atrinko konferencijos organizacinis komitetas. Atrinktų geriausių pranešimų autorių darbus papildomai vertino asociacijos INFOBALT ekspertai. 5,5 tūkst. Eur INFOBALT stipendijų fondas šiemet buvo skirtas penkioms vardinėms ir penkioms skatinamosioms stipendijoms. Ekspertų sprendimu didžiausia 2000 Eur stipendija šiais metais skirta dr. Evaldui Balčiūnui (VU GTC). Dvi antrojo laipsnio stipendijos

(750 Eur) skirtos Karoliui Ratautui (FTMC) ir Mariui Dagiui (VU GMC). Dvi trečiojo laipsnio stipendijos (500 Eur) skirtos Rimai Kriauzienei (VU MII) ir Linui Minkevičiui (FTMC). Penkios skatinamosios stipendijos (200 Eur) – Dovilei Meškauskaitei (VU Taikomųjų mokslų institutas), Anatolijui Nečiporenko (VU MIF), Artūrai Katelnikovui (VU ChGF), Vilmantui Gėgžnai (VU) ir Vytautui Balevičiui (KTU Mechanikos institutas).

Vasario 9 d. 7-osios Jaunųjų mokslininkų konferencijos „Fizinių ir technologijos mokslų tarpdalykiniai tyrimai“ dalyviai

Prieš keletą metų Europos Komisijos inicijuota idėja, kad kiekviena šalis turi susikurti savo sumanios specializacijos strategiją, virsta realybe ir Lietuvoje. Konferencijos pranešimai derėjo su numatytais tikslais. Biojutikliai, bioreaktoriai, liuminoforų švies-tukams sintezė, išmaniosios technologijos širdies ir kraujagyslių, vėžio (inkstų, gimdos kaklelio) diagnos-tikoje, terahercinių impulsų spektroskopija ir teraher-cinių impulsų generacija – tai tik keletas pristatytų tyrimų. Iš pateiktų darbų matyti, kad investicijos į mokslą atneša didelę ekonominę naudą visuomenei ir didina šalies konkurencingumą.

Laureatų apdovanojimo iškilmės įvyko vasa-rio 21 d. Renginį vedė LMA MFChMS pirmininkas Feliksas Ivanauskas. Generalinis INFOBALT stipendijos rėmėjas AB „INVL Technology“ direktorius Kazimieras Tonkūnas perskaitė pranešimą, kuriame supažindino su INFOBALT vykdoma veikla, sprendžiamomis pro-blemomis, jaunų, talentingų mokslininkų paieška ir vykusio konkurso svarba. Renginyje kalbėjo, lau-reatų ir stipendiatų apdovanojimus teikė Ministras Pirmininkas Saulius Skvernelis, švietimo ir mokslo ministrė Jurgita Petrauskienė, LMA prezidentas

Valdemaras Razumas, INFOBALT prezidentas Tomas Vitkus. Iškilmėse taip pat dalyvavo asociacijos INFOBALT vykdomasis direktorius Paulius Vertelka, Inovacijų vadovas Andrius Plečkaitis ir rėmėjai: VĮ „Visorių informacinių technologijų parkas“ direk-torius Saulius Arelis ir plėtros projektų vadovas Edmundas Žvirblis, generalinis INFOBALT rėmėjas, „INVL Technology“ vadovaujantis partneris Kazimieras Tonkūnas, UAB „BOD Group“ generalinis direktorius Vidmantas Janulevičius. Toks aktyvus verslo rėmėjų dalyvavimas rodo, kad informacinių technologijų verslas nuolat rūpinasi jaunų, motyvuotų, gabių mokslininkų ar darbuotojų paieška, siedamas ją su šios verslo krypties plėtra ateityje.

Konferencijos organizacinis komitetas aptarė siūlymą į kitų metų konferenciją įtraukti atskirą kryptį, skirtą informacinių ir tikslųjų technologijų, modeliavimo ir diagnozavimo metodų kūrimui ir taikymui sveikatos moksluose ar klinikinėje prak-tikoje, nes 2017 metų konferencijoje buvo nemažai šios krypties darbų.

LMA tikrasis narys Algirdas Vaclovas Valiulis,
Konferencijos pranešimų vertinimo komisijos narys

Gyvensena kaime

ASU Ekonomikos ir vadybos fakulteto Verslo ir kaimo plėtros vadybos instituto nuotr.

Vasario 23 d. Aleksandro Stulginskio universi-tete (ASU) įvyko ASU Ekonomikos ir vadybos fakulteto Verslo ir kaimo plėtros vadybos instituto bei LMA Žemės ūkio ir miškų mokslų skyriaus Agrarinės ekonomikos ir kaimo sociologijos sekcijos

mokslinis-praktinis seminaras-diskusija „Kokybė kai-mui: visavertės gyvensenos formavimas“. Susirinkę dalyviai iš Lietuvos agrarinės ekonomikos instituto, Programos „Leader“ ir žemdirbių mokymo metodi-kos centro, Lietuvos savivaldybių seniūnų asociacijos,

Jaunimo edukacinio centro, Krokuvos žemės ūkio universiteto, Šilutės r. vietos veiklos grupės „Lamos žemė“, Aleksandro Stulginskio universiteto ieškojo atsakymo į klausimą „Kuo verta užsiimti Lietuvos kaime XXI amžiuje?“ Seminara vadovas doc. dr. Vytautas Pilipavičius pristatė naujausius Lietuvos ir užsienio mokslininkų darbus, priimtus politinius sprendimus siekiant visavertės gyvensenos formavimo. Taip pat buvo pateikti pasaulinių ateities profesijų klasifikavimo dėmenys, jų charakteristikos

ir kompetencijos. Iškelti teminiai aspektai sukėlė diskusiją, kurioje seminaro dalyviai dalijosi įžvalgomis apie ateities vaizdinį ir veiksenos projektavimą, profesinį mokymąsi ir ateities profesijas kaime, verslo pradžią ir plėtojimą, visuomeninio, verslo ir mokslo institucijų tarpusavio konsultacijų galimybes, jauno žmogaus perspektyvas Lietuvos kaime, vietos savivaldos problematiką.

Dr. Vida Dabkienė, ŽŪMMS Agrarinės ekonomikos ir kaimo sociologijos sekcijos pirmininkės pavaduotoja

Anekdotas istoriko darbe

★ Sausio 29 d. LMA tikrajam nariui Zigmantui KIAUPAI sukako 75-eri metai. Ta proga LMA prezidentas skyrė jam padėką už fundamentalius Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės politinius, kultūros, miestų, ypač Kauno, istorijos, Lietuvos valstybės istorijos, istorinių šaltinių ir kultūrinio paveldo užsienyje tyrimus bei už indėlį gerinant LMA HSMS veiklą.

Vasario 28 d. LMA mažojoje konferencijų salėje įvyko LMA nario Zigmanto Kiaupos akademiniai skaitymai „Anekdotas istoriko darbe“ minint akademiko 75-metį. Renginį organizavo LMA HSM skyrius, pokalbį vedė skyriaus pirmininkas akad. Domas Kaunas.

Šiais metais Lietuvos Respublikos Prezidento dekretu ordino „Už nuopelnus Lietuvai“ Komandoro kryžiumi apdovanotas ilgametis Lietuvos istorijos instituto darbuotojas, Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės skyriaus vedėjas, VDU profesorius ir senato pirmininkas, Lietuvos heraldikos komisijos narys, LMA Simono Daukanto (2012) ir Lietuvos mokslo (2013) premijų laureatas yra vienas žymiausių pastarojo meto Lietuvos istorikų. Jo pagrindinė tyrimų tematika – Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės politinė ir socialinė miestų bei miestelių istorija. Šiuos tyrimus vainikavo stambios monografijos „Lietuvos istorija. T. VII: Trumpasis XVIII amžius“ (V., 2012) ir „Kauno istorija. T. I: Nuo seniausių laikų iki 1655 m.“ (V., 2010). Jo plunksnai priklauso ir kelios Lietuvos istorijos sintezės – „Lietuvos istorija iki 1795 m.“ (su bendraaut., 1995–2000) ir „Lietuvos valstybės istorija“ (V., 2004). Lietuvos istoriografijai reikšmingas jo vadovavimas svarbiausio nacionalinio istorikų leidinio „Lietuvos istorijos metraštis“ redakcinei kolegijai.

LMA narys Zigmantas Kiaupa

Paskaitoje Zigmantas Kiaupa atskleidė dar vieną, mažiau žinomą savo profesinio darbo, o kartu ir asmenybės pusę. Rimtais istoriniais tyrimais pagarsėjęs istorikas mėgsta rinkti nuotaikingus, savitai praeitį nušviečiančius šaltinių pasakojimus. Pavadinęs juos anekdotais, istorikas nenuvertino jų pažintinės reikšmės. Šiuose rašytiniuose (o būna ir ikonografiniuose) šaltiniuose kartais randame tai, ko nepamatome dalykiniuose tekstuose. Pristatydamas ir komentuoamas keletą pavyzdžių iš savo istorinių anekdotų „kolekcijos“, tyrinėtojas ne tik pralinksmino auditoriją, bet ir pasiūlė būdus, kaip tokius pasakojimus įtraukti į praeities pažinimo procesą. Sprendimas akademiniam renginiui pasirinkti tokią temą pasiteisino ir susirinkę klausytojai, linkędami Jubiliatui sveikatos, kartu pageidavo platesnės šių šaltinių apžvalgos, galbūt net knygos pavidalu.

LMA tikrasis narys Rimvydas Petrauskas

Akademiko Alfonso Merkio (1927–2016) indėlis į augalų fiziologijos mokslo plėtrą

Konferencija, skirta akad. Adolfo Merkio 90-osioms gimimo metinėms.
Pirma iš dešinės akademiko žmona Teresė

Kovo 15 d. LMA įvyko Biologijos, medicinos ir geomokslų skyriaus (BMGMS), Lietuvos augalų fiziologų draugijos, LMA skyriaus „Mokslininkų rūmai“ ir Gamtos tyrimų centro surengta konferencija „Akademiko Alfonso Merkio indėlis į augalų fiziologijos mokslo plėtrą“, skirta jo 90-osioms gimimo metinėms. Prieš konferenciją artimieji ir kolegos padėjo gėlių ant Alfonso Merkio kapo Antakalnio kapinėse, prisiminimais apie Akademiką dalijosi LMA tikrasis narys Vytautas Antanas Tamošiūnas.

Alfonsas Merkys – vienas iškiliausių XX amžiaus Lietuvos mokslininkų, augalų fiziologijos mokslinių krypčių kūrėjas, puikus mokslo organizatorius. Jis tyrė augalų augimo fiziologijos klausimus: tropizmų ir fitohormonų fiziologijos teoriją, atliko augalų augimo ir vystymosi kosminiuose laivuose ir stotyse tyrimus, su bendradarbiais pirmą kartą mokslo istorijoje nustatė, kad augalai kosmose mikrosvarumo sąlygomis gali praeiti visą gyvybinį ciklą. Jo vadovaujama mokslininkų grupė susintetino ir ištyrė daugiau kaip 20 augalams svarbių fitohormonų fiziologinių analogų.

Konferencijoje įžangos žodį tarė Lietuvos augalų fiziologų draugijos pirmininkas LMA tikrasis narys Pavelas Duchovskis, kuris šias pareigas perėmė iš buvusio ilgamečio pirmininko ir draugijos steigėjo akad. Alfonso Merkio. Pranešimą „Alfonsas Merkys – augalų fiziologas: gyvenimo, mokslinės ir kultūrinės veiklos bruožai“ skaitė buvusi Akademiko mokinė, Gamtos tyrimų centro (GTC) darbuotoja ir Lietuvos augalų fiziologų draugijos sekretorė dr. Aurika Ričkienė, istorinių aplinkybių kontekste aptarusi A. Merkio gyvenimo ir mokslinės veiklos kelią. GTC Botanikos instituto mokslininkė dr. Sigita Jurkonienė pranešime „Dabarties iššūkiai augalų fiziologams“ pristatė akad. A. Merkio darbų tęstinumą, dr. Akvilė Viršilė pranešime „Kietakūnis apšvietimas augalams: koncepcijų raida fotofiziologiniuose tyrimuose“ aptarė Lietuvos agrarinių ir miškų mokslų centro (LAMMC) Sodininkystės ir daržininkystės instituto augalų fiziologų plėtojamus tyrimus ir ateities užduotis, LAMMC Žemdirbystės instituto mokslininkas dr. Gintaras Brazauskas pranešime „Genominiai ir fenominiai įrankiai augalų

adaptyvumui didinti“ pristatė savo ir mokslinių kolegų plėtojamus tyrimus, GTC Botanikos instituto mokslininkė dr. Jurga Jankauskienė skaitė pranešimą „Augimo reguliatorių įtaka endogeninio fitohormono indolil-3-acto rūgšties būklei“. Prisiminimais apie Akademiką dalijosi LMA tikrasis narys, BMGMS pirminkas Vytautas Basys, LMA narys Vytautas Rančelis

ir kiti. Jaukią meninę atmosferą sukūrė Vilniaus Balio Dvariono dešimtmetės muzikos mokyklos moksleivės Emilė Dačinskaitė ir Ūla Paliokaitė.

Dr. Jadvyga Olechnovičienė, LMA Biologijos, medicinos ir geomokslų skyriaus mokslinė sekretorė ir dr. Aurika Ričkienė, Lietuvos augalų fiziologų draugijos sekretorė

Su laisvės vėju: Pauliaus Normanto klajonės Rytų pasaulio bekraštybėse

Iš kairės:
LMA tikrasis
narys Antanas
Andrijauskas,
dr. Radvilė
Racėnaitė
ir prof. Audrius
Beinorius

LMA tikrojo nario Antano Andrijausko iniciatyva kovo 23 d. LMA buvo surengtas keliautojo, fotografo, antropologo, orientalistų, poeto Pauliaus Normanto (1948 m. birželio 8 d. – 2017 m. sausio 7 d.) atminimui skirtas vakaras „Su laisvės vėju“. Renginio vedėjas dr. Vytautas Rubavičius pakvietė susirinkusius prisiminti bičiulį, anksti pasirinkusį laisvės ir išsilaisvinimo kelią.

Akad. A. Andrijauskas pažymėjo, kad Algimantas Švėgžda (1941–1996), Jurga Ivanauskaitė (1961–2007) ir Paulius Normantas – tai unikalios romantinio orientalizmo idealų įkvėptos ir į Rytų tautų kultūros vertybes atsiskusios asmenybės, kuriomis mūsų tauta pagrįstai gali didžiuotis. Jie žvelgė į pasaulį plačiai, be primityvių ideologinių stereotipų ir jautė atsakomybę už tai, kas vyksta mus supančiame pasaulyje. Pauliaus savo humanistinę pasaulėžiūrą įtaigiai išreiškė įvairių nedidelių Rytų tautų žmonėms skirtose nuotraukose. Akademikas pabrėžė, kad minėti trys

romantinio orientalizmo idealų įkvėpti kūrėjai, sugebantys jausti Rytų tautų žmonių skausmą, kartu yra vieni didžiausių Lietuvos patriotų. Pauliui, kaip ir Švėgždai, Jurgai, iš tikrųjų buvo labai brangi laisvos Lietuvos vizija, rūpėjo gimtosios Žemaitijos krašto vaizdis ir savita kultūra. Dabar jo bičiuliams ir talento gerbėjams reikia pasirūpinti P. Normanto kūrybinio palikimo ir atminimo išsaugojimu.

VU Indologijos ir budizmo studijų prof. Audrius Beinorius daug bendravo su Pauliumi rengiant keliautojo fotografijų albumus „Auksinis Budhos vėjas“, „Keturi Budhos pėdos, keturi šventi miestai“. Paulius fotografijai kėlė didelius reikalavimus – jis fotografavo būsenas, o ne daiktus, ne objektus. Normantui rūpėjo ir Azijos meno centro gyvavimo reikalai.

V. Rubavičius sakė, kad Paulius išgyveno dramą matydamas, kaip keičiasi Rytai, kaip mažiau bereiškia

dvasinės vertybės, – viskas perėjo ir į Tibeto aukštumas, kurios tampa turizmo industriniu centru. Keičiasi Kinijos, Japonijos vidurinioji klasė, viskas vertinama doleriu.

Istorikė Vida Girininkienė kalbėjo, kad bendravo su Pauliumi rengiant monografiją „Papilė“, kuri skirta miestelio istorijai ir jame gyvenusiems žmonėms. Šis Akmenės rajono miestas Pauliui buvo gimtinė, tiksliau visai šalia esantis Kalniškių kaimas. Pritarė, kad Pauliaus kūryboje vis daugiau atsirado Žemaitijos ir palygino Paulių su Daukantu – abu buvo laisvi žmonės, gyvenantys savo laisvą gyvenimą. Prisimindama apie P. Normanto laidotuves, išreiškė viltį, kad dabar bus steigiamas Vilniuje P. Normanto Rytų Azijos muziejus.

Dr. Radvilė Racėnaitė, Jurgos Ivanauskaitės sesuo, pažymėjo, kad Paulius buvo skirtingais gyvenimo keliais atėjusios naujos romantinio orientalizmo kartos vienas iš pradininkų. Daug kas iš Lietuvos vyko į budistinės kultūros kraštą Buriatiją. Tai buvo vienas nedaugelio kraštų, kur tais laikais buvo galima tiesiogiai patirti, kas yra budizmas, surasti mokytojų, susipažinti su šia religija ir kultūra. Jurga su Pauliumi susipažino 1991 m. 1992 m. įkūrė Tibeto fondą. Mokslininkė kalbėjo, kad Pauliaus nuotraukose vyrauja tamsūs tonai ir šviesa. Pati nuotrauka vertinama dvejopai: realybė ir fotografo dvasinės vertybės. Tai selektyvi fotografija – archajiškas pasaulis, nėra

šiuolaikinių vaizdų ar daiktų. Paulius ne tik teigė pakylėtą realybę, pats tais idealais vadovavosi – tai atsispindi ir jo nuotraukose.

Sanskritologas Vytautas Vydūnas pažymėjo, kad baigėsi Lietuvos kultūrinė epocha – romantiškųjų savamoksių orientalistų laikas. Jie keliavo ir sugebėjo mums perteikti romantinį požiūrį – Antanas Poška, Jurga, Paulius. Dabar jaunimas irgi keliauja, ir juos pasitinka komercializuotas Tibetas. Sakydamas, kad būtina įamžinti Normanto atminimą, atkreipė dėmesį, kad Pauliaus kėlimas ant pjedestalo tampa patogus, nebelieka tų principų, kokių jis pats laikėsi. Keliautojas, fotografas, filmų kūrėjas Vytautas Bukauskas sakė, kad keliaudavo su Pauliumi į tuos pačius kraštus. Pirmieji Butano, Mustango karalysčių vaizdai į Lietuvą atkeliavo su Pauliaus nuotraukomis, su V. Bukausko ir režisierės Laimės Kiškūnės videofilmu „Lo arba Vėjuotoji karalystė“, nufilmuotu slapta kamera.

Akad. A. Andrijauskas baigdamas vakarą pastebėjo, kad Paulius – vienas iškiliausių lietuviškojo romantinio orientalizmo vėliavnešių. Būdamas kelyje jis Rytų kraštuose nuolatos ieškojo prarastojo harmoningo rojaus ir žmogiškos būties prasmės. Šis ieškojimas Rytų pasaulio bekraštybėse buvo laimingoji, o kartu ir skausmingoji jo gyvenimiškosios kelionės pusė.

LMA Humanitarinių ir socialinių mokslų skyriaus informacija

Apie mokslinės veiklos vertinimo kriterijus

Kovo 28 d. LMA Matematikos, fizikos ir chemijos mokslų skyrius organizavo diskusiją „Mokslinės veiklos vertinimo kriterijai: tarp kiekybės ir kokybės“. Įžangos žodį tarė skyriaus pirmininkas Feliksas Ivanauskas. Naujai parengtą Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimo „Dėl Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto bazinio finansavimo lėšų moksliniams tyrimams...“ projektą pristatė dr. Eugenijus Stumbrys. Jis informavo, kad šiuo metu mokslo darbų vertinimas vykdomas kas treji metai. Jį atlieka Lietuvos mokslo taryba. Nutarimu siūloma įdiegti dvipakopę mokslinių tyrimų, eksperimentinės plėtros (MTEP) ir meno

veiklos vertinimo sistemą – palikti tarybai tik formalųjį vertinimą, o jos vykdytą ekspertinį vertinimą pakeisti kartą per penkerius metus atliekamu lyginamuoju ekspertiniu institucijų MTEP ir meno veiklos vertinimu. Vertintų užsienio ekspertai – tai skatintų tarptautinių vertinimo metodų diegimą šalyje.

Taryba formalųjį vertinimą vykdytų kasmet, o skiriant bazinį finansavimą būtų įskaitomi paskutinių trejų metų rodikliai. Būtų įskaitomos ne tik lėšos, gautos iš užsienio dalyvaujant tarptautinių MTEP programų projektuose ir lėšos už ūkio subjektų MTEP užsakymų vykdymą (taip buvo ir

Lietuvos mokslo tarybos Mokslo fondo
Mokslo politikos ir analizės skyriaus vedėjas
dr. Eugenijus Stumbrys

dabar), bet ir lėšos, gautos iš ūkio subjektų per patentų (ar patentų paraiškų) licencines sutartis, bei lėšos iš ūkio subjektų už jų meno užsakymų vykdymą.

E. Stumbrys pabrėžė, kad taikant dabartinę formaliojo vertinimo sistemą, ne visų mokslo sričių darbai įvertinami korektiškai. Kaip ydingą sistemos veikimo pavyzdį pateikė socialinių mokslų srities darbų vertinimą. Net 48,5 proc. visų srities darbams skirtų taškų yra už kitas (išleistas ne tarptautiniu mastu pripažintų leidyklų) mokslines monografijas, mokslo studijas, teorinius, sintetinius mokslo darbus. Nors išspausdinama nemažai socialinių mokslų straipsnių *Clarivate Analytics* (buv. *Thomson Reuters*) *Web of Science* (WoS) bazės žurnaluose, tačiau už juos tenka tik 5,5 proc. visų srities darbams skirtų taškų, o štai už kitus mokslinius straipsnius buvo skirta beveik trečdalis (32,5 proc.) visų taškų. Visiškai kita situacija yra vertinant fizinių, žemės ūkio, biomedicinos ir technologijos mokslų darbus – už šių sričių mokslinius straipsnius, išspausdintus WoS bazės žurnaluose, skirta 92,9 proc. taškų, dar 5,6 proc. taškų – už tarptautiniu mastu pripažintų mokslo leidyklų išleistas monografijas ar knygų skyrius.

E. Stumbrys iškėlė dabartinės formaliojo vertinimo sistemos trūkumus – apskaičiuojant žurnalų cituojamumo rodiklius ir agreguotuosius kategorijos cituojamumo rodiklius neatsižvelgiama į tai, kokio lygio žurnaluose yra cituojama. Dėl šios priežasties tarybai pavesta kasmet pakoreguoti WoS bazės žurnalų, kuriuose yra tyrėjų iš Lietuvos

straipsniai, sąrašą. Nekorektiškai elgiamasi ir kai tas pats žurnalas patenka į kelias kategorijas – kategorijų cituojamumo rodikliai vidurkinami.

Pranešėjo nuomone, visų šių mokslo darbų vertinimo trūkumų galima būtų išvengti (arba bent sumažinti), jei būtų naudojamos kitokia metrika – tikrinio faktoriaus (*Eigenfactor*). Šią metriką 2007 m. pasiūlė Vašingtono universiteto profesorius Carl'as Bergstrom'as.

Žurnalų normuotojo tikrinio faktoriaus vertės (angl. *Normalized Eigenfactor Score*) pateikiamos tik nuo 2013 metų. Jos priklauso ne tik nuo to, koks citavimų skaičius fiksuojamas atitinkamu laikotarpiu, bet ir nuo to, kokią įtaką turintys žurnalai citavo atitinkamame mokslo žurnale esančius straipsnius. Taigi šis rodiklis rodo ne tik kiekybinę, bet ir kokybinę žurnalų vertę. Pagal normuotojo tikrinio faktoriaus vertes galima palyginti bet kokių žurnalų įtakingumą skirtingose mokslo srityse.

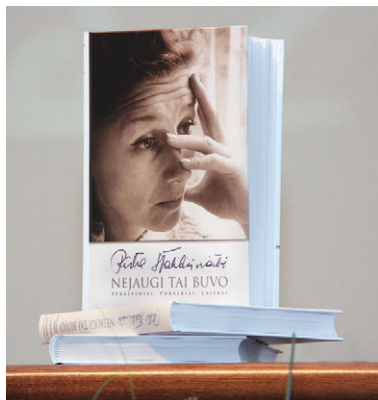
E. Stumbrys pateikė pavyzdžių, koks yra šis rodiklis žurnalų, kuriuose 2012–2014 m. išspausdintų straipsnių taryba nepripažino įskaitytiniais. Remiantis šiuo rodikliu, matyti, kad Lietuvos tyrėjai 2016 m. daug mokslinių straipsnių išspausdino įtakingiausiuose daugiadalykinių, fizikos, chemijos, kosmoso mokslų, klinikinės medicinos, biologijos ir biochemijos, medžiagų mokslų žurnaluose.

Kitas E. Stumbrio siūlymas – vertinant formaliojo būdu skirti papildomų taškų tiems straipsniams, kurie patenka į pasaulyje labiausiai cituojamų mokslinių žurnalų dešimtdalį (vadinamasis TOP 10). Remiantis 2016 m. spalio mėn. duomenimis, 2006–2015 m. išspausdintų Lietuvos tyrėjų straipsnių WoS duomenų bazėje buvo 1573, iš jų gamtos mokslų – 709, medicinos ir sveikatos mokslų – 309, inžinerijos ir technologijų – 302.

Diskusijoje kalbėjo skyriaus nariai: Eugenijus Butkus, Albertas Malinauskas, Remigijus Leipus, Konstantinas Pileckas ir Eugenijus Manstavičius. Tikima, kad naujas žurnalų kokybės vertinimo kriterijus turės teigiamos įtakos dabar esantiems žurnalams ir mokslininkų rezultatams vertinti. Tačiau kartu abejojama, ar siūlomas vienas tikrinis faktorius galėtų tapti priimtiniu visų krypčių mokslinių tyrimų kokybės rodikliu.

LMA tikrasis narys Eugenijus Manstavičius

LMA skyriaus „Mokslininkų rūmai“ renginiai

Aktorės Rūtos Staliliūnaitės (1938–2011) knyga „Nejaugi tai buvo: straipsniai, pokalbiai, laiškai“

LMA nario Romualdo Grigo knygos „Nutylėtų tiesų sakymas“ sutiktuvės. Iš kairės: autorius ir LMA narys Algirdas Gaižutis

Pirmąjį 2017 m. ketvirtį skyrius surengė 18 renginių, 9 iš jų – „Mokslo žinių dienos“ Vilniaus mokyklų ir gimnazijų moksleiviams. Vilniaus plačiajai visuomenei buvo skirti įvairūs renginiai.

Sausio 12 d. kartu su LMA Humanitarinių ir socialinių mokslų skyriumi organizuotas Lietuvos kultūros politikos instituto atlikto mokslinio tyrimo „Pietryčių Lietuvos moksleivių kultūros poreikių analizė ir vertinimas“ rezultatų aptarimas su visuomene.

Vasario 6 d. Mokslininkų rūmų Diskusijų klube įvyko Lietuvos mokslininkų sąjungos inicijuota diskusija „Lietuvos mokslo ir studijų institucijų būklė“.

Vasario 15 d. kartu su Lietuvos kariuomenės Vilniaus įgulos karininkų ramovė surengtas Valstybės atkūrimo dienos minėjimas, kuriame pranešimą padarė istorikas, rašytojas, diplomatas VU profesorius Alfonsas Eidintas, o meninę programą atliko Lietuvos nacionalinio operos ir baleto teatro solistė Inesa Linaburgytė ir pianistas Linas Dužinskas.

Kovo 9 d. įvyko LMA nario Romualdo Grigo knygos „Nutylėtų tiesų sakymas“ sutiktuvės. Renginyje dalyvavo „Diemedžio“ leidyklos direktorius Danas Kaukėnas, literatūros kritikas, rašytojas, humanitarinių mokslų daktaras Algimantas Bučys, žurnalistas Vytautas Visockas, UAB „Hannig Vilnius“ technikos vadovas Valdas Šilalė, skaitovė Aldona Daučiūnienė. Renginį vedė LMA narys Algirdas Gaižutis. Anot renginyje kalbėjusio A. Bučio, „R. Grigo pamąstymai nušviečia daugelio mūsų epochos epizodų. Knygos

tematinį pamatą sudaro Lietuvos istorijos skaitlingi epizodai, aprėpiantys laiko požiūriu įvykius bei faktus nuo seniausių laikų iki mūsų dienų. Atrodytų, turime margą mozaiką, tačiau jos išdėstymas išryškina vieną svarbiausių R. Grigo istoriosofijos idėjų, kurią galima būtų apibūdinti kaip nenutrūkstamą lietuvių tautos istorijos tęstinumą – nuo piliakalnių epochos iki nepriklausomybės atkūrimo. Daug esminių klausimų iškelia R. Grigas sau ir savo knygos skaitytojams, ne vienu atveju atvirai polemizuodamas su mūsų istorikais, nuvainikuodamas naujus bei senus stereotipus, išlukštendamas istoriografinio „moksliško“ puošmenas“.

Kovo 10 d. įvyko Lietuvos Nepriklausomybės atkūrimo dienos minėjimas ir šventinis koncertas, kurį parengė Vilniaus B. Dvariono dešimtmetės muzikos mokyklos choras „Viva voce“. Justino Marcinkevičiaus eiles skaitė Aldona Daučiūnienė. Pranešimą „Kovo 11-oji Lietuvos ir pasaulio istorijoje“ skaitė VDU prof. Antanas Kulakauskas. Renginį skyrius organizavo kartu su Vilniaus įgulos karininkų ramovė.

Kovo 16 d. surengtas renginių ciklo „Įžymių žmonių portretai“ vakaras, į kurį pakvietė vilniečius prisiminti legendinę artistę Rūtą Staliliūnaitę – kelis dešimtmečius daugeliui teatro, kino ir poetinio žodžio mylėtojų ji buvo neblėstanti scenos žvaigždė. Renginyje dalyvavo knygos sudarytoja Dainuolė Kazlauskienė, Nacionalinio Kauno dramos teatro direktorius Egidijus Stancikas, Lietuvos radijo

diktorius Paulius Šironas, M. K. Čiurlionio namų direktorius pianistas Rokas Zubovas, pianistė Šviesė Čepiauskaitė, solistas Mindaugas Jankauskas. Renginio dalyviai prisiminė susitikimus su įžymiąja aktore, dalijosi bendravimo ir darbo su ja akimirkomis, rodė ištraukas iš jos vaidintų spektaklių, nuotraukas, grojo jos mėgstamų kūrinių, pasklaidė jos knygos „Nejaugi tai buvo...“ puslapius. Ši knyga – pirma ir vienintelė iškilios teatro, kino ir televizijos aktorės

Rūtos Staliliūnaitės knyga, sudaryta po aktorės mirties iš jos gausaus ir įvairaus rašytinio palikimo. Intelektualūs pasisakymai, įtaigūs straipsniai, apgalvoti interviu ir jautrūs laišakai, surinkti į knygą iš rankraščių ir spaudos bei parengti kvalifikuotos bibliotekininkės, autorių teisių paveldėtojos Dainuolės Kazlauskienės.

Aldona Daučiūnienė, LMA skyriaus „Mokslininkų rūmai“ vadovė

žymius mokslininkus prisimenant

Akademiko Aleksandro Vasiliausko atminimui skirta popietė

Akad. A. Vasiliausko sūnus dr. Artūras ir anūkas Augustas

Sausio 27 d. LMA įvyko LMA nario prof. habil. dr. Aleksandro Vasiliausko (1940 m. sausio 25 d. – 2016 m. rugsėjo 12 d.) atminimui skirta popietė pasitinkant jo knygą „Sovietinės Lietuvos industrializacija: strateginiai sprendimai ir jiems įtaką dariusios asmenybės“ (LMA, Vilnius, 2016). Renginį organizavo LMA Humanitarinių ir socialinių mokslų skyrius.

Pokalbį vedęs skyriaus pirmininkas Domas Kaunas padėkojo susirinkusiems, prisiminė akad. A. Vasiliausko asmenybę, jo iniciatyva suburtą LMA

narių kolektyvą, kurių dėka išleistos trys knygos vienijančiu serijos pavadinimu „Nerimas“.

Savo paskutiniosios knygos Akademikas spėjo pamatyti maketą ir pasidžiaugti, kad Mokslų akademijos pastangomis ji bus išleista. LMA tikrasis narys Zenonas Norkus pristatė knygą, kurioje siekta prasmingai ir objektyviai, kartu kritiškai įvertinti gan plačiai dabar diskutuojamus klausimus, ar sovietinės okupacijos metais vykusio Lietuvos industrializacija nešė tik žalą mūsų kraštui, ar vis tik naujai sukurta pramonė leido beviltiškai neatsilikti nuo pasaulio pažangos. Apie savo kraštietį iš Pavandenės (Telšių r.) prisiminimais dalijosi LMA tikroji narė Viktorija Daujotytė-Pakerienė, kalbėjo XIV Vyriausybės ūkio ministras prof. Vytautas Navickas, Vilniaus universiteto kancleris Gediminas Miškinis, Akademiko žmona dr. Egidija Laumenskaitė, sūnus dr. Artūras ir anūkas Augustas bei kiti. Jauki popietės aplinka leido dar kartą įsitikinti, kad šviesus Akademiko Aleksandro Vasiliausko atminimas ilgam išliks. Jį pažinojusį ir su juo ilgus metus dirbusiųjų širdyse.

Aurika Bagdonavičienė, LMA Humanitarinių ir socialinių mokslų skyriaus mokslinė sekretorė

sveikiname

Sausio 27 d. LMA tikrajam nariui profesoriui habilituotam daktarui Vaidučiui KUČINSKUI 70 metų jubiliejaus proga LMA prezidiumas pareiškė padėką už nuopelnus plėtojant biologijos ir medicinos mokslą bei svarų indėlį į žmogaus ir medicininės genetikos tyrimus, Lietuvos populiacijos genominius tyrimus, Lietuvos vardo garsinimą pasaulyje, aktyvią veiklą Lietuvos mokslų akademijoje bei Biologijos, medicinos ir geomokslų skyriuje.

Vaidutis Kučinskas

Kęstutis Sasnauskas

Vasario 19 d. LMA tikrajam nariui profesoriui habilituotam daktarui Kęstučiui SASNAUSKUI 70 metų jubiliejaus proga LMA prezidiumas pareiškė padėką už nuopelnus biologijos mokslui ir svarų indėlį į genų inžinerijos plėtrą, mielių genetiką, originalių genų raiškos sistemų kūrimą bei Lietuvos vardo garsinimą pasaulyje, aktyvią veiklą Lietuvos mokslų akademijoje bei Biologijos, medicinos ir geomokslų skyriuje.

Gytis Juška

Balandžio 3 d. LMA tikrajam nariui profesoriui habilituotam daktarui Gyčiui JUŠKAI sukako 75 metai.

LMA prezidiumas ir Matematikos, fizikos ir chemijos mokslų skyrius nuoširdžiai sveikina Jus gražios sukakties proga. Didžiuojamės Jūsų nepaprastai kūrybinga ir vaisinga moksline veikla, pasiektais rezultatais. Svarus Jūsų indėlis ugdant jaunuosius fizikus, skatinant mokslo plėtrą ir sklaidą. Svarbi veikla ir Lietuvos mokslų akademijoje, Matematikos, fizikos ir chemijos mokslų skyriuje. Linkime Jums, gerbiamasis Jubiliate, kuo geriausias sveikatos, asmeninės laimės, optimizmo ir dar daug šviesių gyvenimo akimirkų Jums ir Jūsų artimiesiems.

Akademikas Liudvikas Pranevičius 1943-03-20–2017-04-14

Š. m. balandžio 14 d., eidamas 75-uosius metus, mirė žymus fizikas, medžiagų inžinerijos mokslininkas, Lietuvos mokslų akademijos tikrasis narys, habilituotas daktaras (1979), profesorius (1982) Liudvikas Pranevičius.

Liudvikas Pranevičius gimė 1943 m. Kaune. 1960–1966 m. studijavo Maskvos energetikos institute. Tolesnis Liudviko Pranevičiaus gyvenimas buvo susietas su Lietuva. Išskiriami du mokslinio gyvenimo etapai: pirmasis (1966–1992) laikotarpis buvo skirtas moksliniam ir pedagoginiam darbui Kauno politechnikos institute (dabar – Kauno technologijos universitetas). Antruoju laikotarpiu (1992–2015) jo likimas buvo glaudžiai susietas su Vytauto Didžiojo universitetu. Jam vadovaujant Fizikos katedros atliekami moksliniai tyrimai integruoti į Europos mokslinių tyrimų erdvę.

Mokslinėje veikloje taip pat galima išskirti du etapus: pirmasis KTU 1967–1992 metų laikotarpiu pagrindiniai tyrimai buvo skirti jonizuotų atominių dalelių sąveikai su kietaisiais kūnais ir jos naudojimui kuriant naujas medžiagas mikroelektronikai; antruoju VDU laikotarpiu nuo 1992 m. buvo tiriami plazma aktyvuoti procesai kuriant naujas nanomedžiagas. Sėkmingai baigti ir įdiegti tyrimo projektai „Deimanto branduolių generacija elektrinio pramušimo kanaluose“ Prancūzijoje ir

„Katalitinių dangų gamyba automobilių katalizatoriams“ JAV.

Kartu su Lietuvos energetikos instituto mokslininkais L. Pranevičius dalyvavo tyrimo darbuose kuriant naujas medžiagas, naudotinas vandenilio saugojimui vandenilio kuro celėse (bendradarbiaujant su *Sandia National Laboratories* (JAV), Oslo (Norvegija) ir Puatjė (Poitiers, Prancūzija) universitetų mokslininkais. Gauti JAV ir tarptautiniai patentai panaudoti gaminant naujas katalitines dangas.

Jis vykdė daugelio tarptautinių programų projektus, atliko daug mokslinių ekspertizių, dalyvavo jaunųjų mokslininkų ir mokslo darbuotojų rengimo ir kvalifikacijos kėlimo procesuose.

Liudvikas Pranevičius pelnė dvi Lietuvos mokslo premijas (1987 ir 2001), „Eurekos“ prizą už geriausią išradimą Lietuvoje (1973), nuo 1987 m. buvo LMA narys.

Vienas ir su bendraautorais paskelbė aštuonias monografijas (dvi iš jų išleistos JAV), keturias mokomąsias knygas, per 300 straipsnių, buvo vieno Lietuvos ir dviejų JAV patentų autorius.

Netekome neeilinės asmenybės, gabaus mokslininko, aktyvaus ir iniciatyvaus žmogaus, kuris nespėjo atlikti visų numatytų darbų. Šviesus Profesoriaus Liudviko Pranevičiaus atminimas amžinai išliks mūsų širdyse.

Lietuvos mokslų akademijos prezidiumas

Mokslo Olimpo viršūnėje – akademikai Virginijus Šikšnys ir Saulius Klimašauskas

Virginijus Šikšnys

Saulius Klimašauskas

★ Vasario 16-osios – Valstybės atkūrimo dienos proga, už nuopelnus Lietuvai ir mūsų šalies vardo garsinimą pasaulyje, Lietuvos Respublikos Prezidentė Dalia Grybauskaitė apdovanojo LMA tikrąjį narį prof. Virginijų Šikšnį Lietuvos didžiojo kunigaikščio Gedimino ordino Karininko kryžiumi.

★ Kasmet danų „Novo Nordisk“ fondo „Novozymes“ premijomis apdovanojami ryškiausiai pasaulyje pasižymėję Europos biotechnologijų tyrėjai. Vasario mėn. 3 mln. Danijos kronų (403 000 eurų) premija skirta Vilniaus universiteto profesoriui Virginijui Šikšniui ir Makso Planko infekcijų biologijos instituto profesorei Emanuelei Mari Šarpentjė (Emmanuelle

Marie Charpentier). Jie abu tiria genomo redagavimo technologiją CRISPR-Cas9.

★ LMA tikrajam nariui Sauliui Klimašauskui kovo mėn. paskirta prestižinė 2,5 mln. eurų siekianti Europos mokslo tarybos dotacija patyrusiems mokslininkams (angl. *European Research Council Advanced Grant*). Tai pirmas kartas per dešimt Europos Komisijos finansuojamos programos gyvavimo metų, kai Lietuva gauna tokį įvertinimą. Akad. S. Klimašausko vykdomas tarpdalykinis „Single-cell temporal tracking of epigenetic DNA marks“ tyrimas jungia chemiją, biologiją ir epigenetiką.

Pagal vz.lt ir vu.lt tinklalapius

Leidinio redakcinė taryba: V. Basys, A. Bernotas,
V. A. Bumelis, Z. Dabkevičius, F. Ivanauskas,
D. Kaunas, R. Maskoliūnas, A. P. Piskarskas,
V. Razumas (pirmininkas), G. Žintelis

Leidinį rengė: S. Aukštinaitenė, A. Bagdonavičienė,
A. Daučiūnienė, R. Daukšienė, G. Griežienė,
B. Jaskėlevičius, L. Milošienė, J. Olechnovičienė

Kalbos redaktorė A. Bagdonavičienė,
nuotraukos V. Valuckienės,
apipavidalino M. Datkūnaitė

© Lietuvos mokslų akademija,
Gedimino pr. 3, 01103 Vilnius
<http://lma.lt/>

Spausdino UAB *BMK leidykla*,
J. Jasinskio g. 16, 01112 Vilnius

Tiražas 160 egz., nemokamai

ISSN 2029-5707

